

Аналіз реальних характеристик глобалізаційних процесів підводить до положення про взаємопов'язаність усіх основних складових глобалізації – глобальної економіки, міжнародної політики, світового інформаційного простору, соціально-економічного й гуманітарного розвитку людства. Унаслідок процесів глобалізації та радикальних змін у міжнародній політичній системі формується новий світоустрій, який визначатиме головні засади міжнародної стабільності загалом і безпеки кожної країни зокрема.

Провідною суперечністю глобалізаційних процесів є суперечності між глобальними потребами світового економічного й політичного розвитку та прагненнями національних держав до збереження власної ідентичності й суверенності. Будь-яка країна, що прагне уникнути маргінального й периферійного стану, має інтенсивно включатися у глобалізаційні та інтеграційні процеси, проте не повинна «розчинитися» у загальному глобалізаційному просторі.

Суперечності економічних і політичних інтересів глобальних корпорацій і держав-націй створює нові лінії напруження у міжнародній системі. Малі й слабкі країни можуть протиставити могутності глобальних корпорацій лише силу їх внутрішньої консолідації і групової регіональної інтеграції. Унаслідок нерівномірності розвитку окремих країн і регіонів дедалі більшого значення набуває формування асиметрії міжнародних відносин як небезпечне явище сучасної світової політичної системи.

Динаміка глобалізації втягує всі держави, ігноруючи їхній суверенітет, типи політичних режимів і рівень політичного розвитку. Нові актори все більше підривають роль держави у сферах безпеки, економіки, комунікацій, нівелюючи її монополію на використання силових засобів. Усе це не може не відбиватися на змісті національного інтересу, основних пріоритетах його реалізації.

Перед серйозними викликами глобалізації Україна має, насамперед, забезпечити внутрішню збалансованість інтересів різних прошарків населення і, усвідомлюючи власні національні інтереси, виступати консолідовано перед зовнішнім світом. В умовах глобалізації Україна, позиціонуючи себе як впливовий суб'єкт міжнародних відносин, має шанс використати її переваги для власного розвитку, тоді як залишаючись об'єктом дії зовнішніх сил, отримає лише її негативні наслідки.

Проблему національного розвитку України і визначення її національних інтересів слід розглядати враховуючи реальні перспективи країни в глобалізованій геополітичній структурі світу. Стратегія входження України у світовий простір має спиратися на існуючі ресурсні можливості, її

економічний, соціально-політичний та духовно-інтелектуальний потенціал.

Особливістю глобалізаційних загроз і викликів є те, що вони походять зі сфер, що не завжди піддаються контролю з боку держави, а на відміну від загроз геополітичного типу формуються більше позадержавними суб'єктами. Серед основних загроз і викликів глобалізаційного типу можна виокремити конфлікт цінностей, маргіналізацію певних країн і регіонів, розпад політичних утворень і виникнення «держав, що не відбулися», глобалізацію криміналу, тероризму, неконтрольоване розповсюдження зброї масового ураження і звичайних озброєнь, інформаційні технології впливу на безпеку держави, загострення локальних конфліктів, нелегальну міграцію тощо.

Європейська інтеграція є важливою складовою процесу глобалізації сучасного світу й продовженням магістрального шляху модернізації західної цивілізації. Розвиток процесів консолідації Європи вимагає від європейців визначення своїх геополітичних і гео економічних інтересів на глобальному рівні й практичного формування орієнтованого на Європу гео економічного простору з відповідним включенням суміжних країн у сферу європейських інтересів. Орієнтуючись на європейську модель розвитку, Україна позиціонує себе як європейську державу, спроможну зробити вагомий внесок у розбудову європейської економічної, політичної та безпекової систем.

Проблему національного розвитку України необхідно розглядати не стільки під кутом зору її історичної долі й національної ідеї, а з урахуванням її реальних перспектив у глобалізованій геополітичній структурі світу. Стратегія посилення позицій України в міжнародній системі має спиратися на існуючі ресурсні можливості, її економічний, соціально-політичний та духовно-інтелектуальний потенціал.

На стратегічний вектор розвитку Української держави в умовах глобалізації впливають вагомі внутрішні чинники, а також зовнішні стимули й тиск з боку світових держав. Включення України у світову економічну й політичну систему, а отже, і в глобалізаційні процеси можливе у трьох основних варіантах – самостійне (в економічному вимірі – самоізоляція і протекціонізм), через євразійську геополітичну модель (повернення під економічний контроль старого центру – Росії) і через європейську інтеграцію (розвиток демократії і ринкової економіки). У цьому контексті європейська інтеграція України має значення як найбільш ефективний засіб її включення у глобалізаційні процеси й систему міжнародної безпеки на максимально сприятливих для її розвитку умовах.

Регіональну політику України в глобалізаційному контексті можна вважати компліментарною до євроінтеграційних прагнень спробою набути переваг у світовому політичному та економічному просторі шляхом

створення локальних схем співробітництва, у яких вона займала б лідерські позиції. Але Україна, виходячи на рівень активної регіональної політики, усе ж проводить її недостатньо інтенсивно й послідовно, а коли з боку деяких інших країн виникає потужний супротив її регіональним ініціативам, вона занадто легко піддається зовнішньому тиску і втрачає здобуті позиції. Потенціал регіонального співробітництва на всіх рівнях – від двосторонніх форм взаємодії до багатосторонньої співпраці у рамках міжнародних організацій – за умов його повнішого розкриття надає країні додаткові важелі протидії викликам глобалізації.

Перед серйозними викликами глобалізації країна має забезпечити насамперед внутрішню збалансованість інтересів різних прошарків населення і виступати консолідовано перед зовнішнім світом.

Визначення системи національних інтересів України мусить враховувати як її історичний досвід національного й державного розвитку, так і всі аспекти сучасної геополітичної, історико-культурної, цивілізаційної ситуації, повний спектр питань економічного, політичного, соціального й духовно-інтелектуального життя. З урахуванням цього Україна має виробити власну модель орієнтації у світовому просторі, власний погляд на події, які відбуваються у світі, на близьке й далеке оточення, з яким вона взаємодіє як самостійний суб'єкт міжнародних відносин. В умовах глобалізації Україна має шанс використати її переваги для власного розвитку, тоді як залишаючись об'єктом дії зовнішніх сил, вона отримує переважно негативні її наслідки.

Для Української держави важливе створення системи національної безпеки, адекватної до масштабів і значення загроз і викликів глобалізаційного типу. Це є також одним з найголовніших пріоритетів, що гарантують її виживання і розвиток в умовах глобалізації. Без розбудови такої системи входження країни як повноправного суб'єкта у світовий політичний та економічний простір, в існуючі системи міжнародної безпеки стає проблематичним. На національному рівні це означає посилення внутрішніх спроможностей щодо протидії глобалізаційним викликам і загрозам, на міжнародному – формування кооперативних та інтеграційних систем співробітництва (*Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України. – К.: НІСД, 2013. – С. 60–64*).